

Reflexe výuky literatury prostřednictvím audiovizuálních podkladů

Irena Špačková¹
Barbara Zemanová²

¹ Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta; České mládeže 8, 400 01 Ústí nad Labem; spackova.irena@gmail.com

² Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta; České mládeže 8, 400 01 Ústí nad Labem; zemanova.barbara@hotmail.com

Grant: SGS 43202 15 2003-43 01

Název grantu: Obrazné konstrukce o literatuře a o diskurzu o literatuře.

Zastřešujícím tématem pro všechny plánované odborné články jsou obrazné konstrukce. Řešitelky se budou tímto odvětvím zabývat buď v souvislosti s literaturou, tedy zúží svou pozornost především na umělecké texty/umělecká díla, případně se budou zabývat tímto tématem ve spojitosti s literaturou a řečí o významu textu literárního díla v prostoru na streamovacích, internetových platformách.

Pokud budeme přistupovat k literatuře jako k předmětu poznání, z pohledu literární teorie je možné sledovat zvláštnosti užití jazyka, procesy tvoření významu, mnohoznačnost literárního textu a jeho způsoby ukázat svět zřetelněji. K tématice budou řešitelky přistupovat odlišným způsobem; budou zkoumat metaforiku užívající v diskurzu o literatuře, která je prostředníkem hledání nových cest k literatuře.

Oborové zaměření: AM - Pedagogika školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt

Současná podoba audiovizuálních podkladů ve vztahu k výuce literatury na středních školách je velmi specifická a je učitelé využívána stále velmi okrajově, a ne zcela systematicky. Vzhledem k velkému množství obsahů vyskytujících se v prostředí sociálních sítí, zejména kanálu YouTube, které směřují k doplnění, případně k nahrazení výuky online formou, je nutné tyto obsahy zreflektovat přímo ve výuce literatury. Prostředí internetu se stává „novou literaturou“ zejména pro studenty, kteří naopak velmi často z jeho obsahů čerpají podklady pro své studium. Předmětem výzkumu zůstává, do jaké míry mohou být tyto formáty od různých zdrojů adekvátní a mohou výuku zpestřit, případně doplnit, nebo ji v určitých situacích zcela nahradit.

Klíčová slova: literatura, výuka, média, reflexe, YouTube, video, výchova, knihy, porozumění, internet

1. ODRAZ LITERATURY VE FORMÁTECH NA YOUTUBE

Tradiční média našla další prostor pro šíření v prostředí internetu a jeho nejběžnější aplikace, webu, který umožnil spojení do té doby poměrně oddělených typů obsahu: textu, statického a pohyblivého obrazu a zvuku. K tomu internet přidal interaktivitu, snadnost používání a ovládání a dostupnost ohromného množství obsahů z celého světa.

Internetové média tak už nejsou jen jednosměrným vysílatelem mediálních obsahů, s uživateli naopak komunikují obousměrně a dělají z nich své spoluautory. O co je více obsahů, o to je těžší přilákat pozornost konkrétního publika a pro uživatele najít relevantní a věrohodný obsah. I proto dnes hrají dominantní roli vyhledávače obsahu a služby které propojují mediální obsahy a lidi v prostředí internetu (sociální sítě jako Facebook, Instagram,

YouTube aj.) Každé médium proto usiluje o to být na internetu vidět, své čtenáře neustále upoutávat a lákat, nejlépe přes barvy, obrázky, videa a překvapivé obsahy.

Založit si vlastní médium na internetu a vytvářet osobitý content (obsah) je velmi snadné a levné, denně vznikají projekty, které neustále mění podobu digitálního světa. Jedná se o prostředí velmi nestálé, neukotvené a nestabilní. Vytvořené obsahy může jejich tvůrce mazat, zároveň se jedná o obsahy v různých úrovních informační kvality a hodnoty. Mnohdy je pro příjemce nepřehledný a nejasný.

Úroveň mediální gramotnosti se v české společnosti celkově zvyšuje (39/100 bodů v roce 2018, 49/100 v roce 2021). Ukazuje to výzkum katedry mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Univerzity Palackého v Olomouci a agentury STEM/MARK pro RRTV, který se zaměřil na mediální gramotnost Čechů. Vliv může mít podle výzkumníků to, že současná mladá generace již vyrůstá s novými médii, že generace současných čtyřicátníků už dospívala s internetem, a také to, že širší paletu mediálních aktivit najdeme i u generace nejstarší (MediaGuru, 2022). Tradiční média se v současné době proměňují, publikum věnuje více pozornosti internetovým obsahům, jeho pozornost je ovšem velice těkavá. Otázkou zůstává, zda mohou sociální média a informační technologie přinášet hodnotnější poznání a lepší komunikaci. Zcela určitě mohou, ale za určitých podmínek.

Sociální média jsou nositeli pozitivních a negativních hodnot a především kultury, ale nejsou hodnotově neutrální. Rozlišující vztah k vytváření médií je ideálně založen na vlastní tvořivé zkušenosti při vytváření vhodných obsahů. Tvůrci kromě obsahu vždy akcentují i svou vlastní osobnost. Sociální média fungují v naší společnosti proto, že uspokojují naše potřeby: orientovat se ve světě, odpočinout si a bavit se, být součástí komunity. Za mediální obsahy také platíme. Nejenom penězi při jejich přímém či předplaceném nákupu,

ale i naším časem, který jim věnujeme, svým chováním, když např. zrealizujeme nějaké reklamní doporučení.

V prostoru YouTube nalezneme mnoho tvůrců obsahů věnující se literatuře, ne všechny jsou ale vhodné pro zapojení do výuky jako nosný či doplňující materiál. Vzhledem k nárůstu množství audiovizuálních výstupů, které zapříčinilo i omezení ve vzdělávání během pandemie, je stále obtížnější nalézt komplexní, ucelené a dostatečně informačně kvalitní podklady. To vede zejména k tomu, že studenti ve snaze doplnit si znalosti mnohdy soustředí svou pozornost na méně vhodné, neodborné a nekvalitní zdroje. Často jsou vedeni snahou získat jednoduché a srozumitelné podklady, které pouze postihují obecné a povrchní informace, ale neobsahují širší souvislosti, vysvětlení či podrobnější způsoby interpretace. Tvůrce obsahů na kanálu YouTube věnující se literatuře navzdory jejich odbornosti, způsobilosti je možné propojit stejnými identifikačními znaky:

1. informují: Přinášejí nám odpovědi na otázky, které si klademe, nebo které si kladou za nás, orientují nás ve světě i ve společnosti.
2. baví: Zábava v různých formách (představování, recenze, soutěže, hry apod.) je tím hlavním, co množství sociálních médií produkuje a svému publiku předkládá.
3. vzdělávají: Nejen učebnice a sešity, ale také celá řada vzdělávacích forem (některé jsou i ve formě počítačových her) může příjemce rozvíjet a rozšiřovat jeho všeobecný přehled.
4. přesvědčují: Nedílnou součástí příjmů tvůrců obsahů na sociálních sítích je inzerce, část jejich komunikace tedy přesvědčuje a prodává. Své publikum vedou k tomu, aby obsah zhlédlo a ideálně za něj zaplatilo. Ve svých příjmech se snaží vypěstovat návyk.
5. komunikují, udržují komunitu: Sociální média jsou jakousi nervovou soustavou společnosti, jejímž prostřednictvím šíří informace, otázky, myšlenky, hodnoty i nálady. V určitém kulturním prostoru či komunitě přispívají k průběžnému definování a udržování našeho sdíleného „my“, našich společných směrů. A představ o minulosti, současnosti u budoucnosti.

Média produkují nějaké obsahy v jistém rytmu za určitých okolností, a tímto svým počínáním zcela jistě vyvolávají určité účinky – tedy ovlivňují, kultivují publikum, příjemce. V duchu této perspektivy je možné uvažovat o tom, že existuje zřetelná souvislost např. mezi komerční reklamní kampaní a spotřebitelským chováním, mezi předvolební kampaní politické strany a jejím úspěchem nebo neúspěchem ve volbách či mezi mírou naturalističnosti násilných scén v televizi a nárůstem (Jiráček, 2007).

2. REFLEXE ZVOLENÝCH FORMÁTŮ VE VÝUCE LITERATURY

Studentům byly představeny dvě nahrávky ze série videí z projektu Mluvící hlavy FF UK, které jsou k dispozici na youtube.com. Vybrány byly dvě nahrávky, ve kterých představuje profesor anglické literatury na FF UK M. Hilský obsah díla Romeo a Julie (Rozbor díla: Romeo a Julie, 2014) a Hamleta (Rozbor díla: Hamlet, 2014). Výběr byl zvolen z následujících důvodů: Obě nahrávky pojednávají o dílech téhož autora W. Shakespeara, a obě představuje prof. Martin Hilský. Romeo a Julie je dílo, o kterém má povědomí každý student a měl by tedy mít schopnost se v něm orientovat. Hamlet je dílo, které je náročnější na odkrytí motivů hlavních postav a udržení pozornosti z hlediska dějové kontinuity. Předmětem zkoumání bylo, zda se studenti zvládnou orientovat v dané

problematice a zda jim toto video pomůže k lepšímu pochopení daného díla.

Záměrně byly zvoleny dvě skupiny studentů: studenti prvního a druhého ročníku středního vzdělávání s maturitou s ekonomickým zaměřením, při obsazenosti 34 studentů v každém ročníku. Volba byla takto provedena z následujících důvodů: V prvním ročníku ještě nebyla probírána renesance, tudíž ani William Shakespeare. Bylo podstatné zjistit, jak budou hodnotit studenti videa o autorovi a dílech, se kterým se ještě na střední škole neseznámili a zda budou schopni se ve videích dostatečně orientovat. Téma renesance se probírá přibližně ve druhé polovině prvního ročníku, druhý ročník by tedy měl mít jisté znalosti o autorovi a jeho dílech. Tyto znalosti nejsou nové, tudíž není možné provést komparaci vyučovací hodiny vs. informace získané z videa. Zároveň studenti od probrané látky nedělí delší časový horizont, měli by být schopni se ve videích orientovat, jistým způsobem ocenit nově získané vědomosti a zároveň k nim zaujmout stanovisko.

2.1. Romeo a Julie

Během rozhovoru před uvedením video formátů ve výuce studenti prvního ročníku uvedli, že mají povědomí o W. Shakespeareovi a ví, že Romeo a Julie je o lásce, taktéž věděli, že postavy v závěru díla umírají; o Hamletovi povědomí spíše neměli, 10 studentů se vyjádřilo, že dílo Hamlet již zaznamenali, ale nejsou schopni ho blíže popsat. Každému ročníku byly položeny stejné čtyři otázky: *O jaký žánr se jedná? Jaké je téma divadelní hry Romeo a Julie? Co Shakespeare ve svém díle nevysvětluje? Jaká informace či myšlenka vás překvapila/zaujala?* Výpovědi studentů přepsané zápisy studentských poznámek a jsou ponechány bez úprav.

V prvním ročníku bylo přítomno 30 studentů, z toho 9 dívek a 21 chlapců. Věkově lze studenty zařadit do skupiny 15-16 let.

O jaký žánr se jedná?

Čtyři studenti uvedli, že se jedná o tragédii, 13 studentů uvedlo, že se jedná o divadelní hru, která se zprvu zdá jako komedie a poté se přemění v tragédii, z toho jeden student dále uvedl, že jde zároveň i o román, 12 studentů uvedlo, že se jedná o tragikomedii a jeden student nevedl žádnou odpověď.

Jaké je téma divadelní hry Romeo a Julie?

Všichni studenti se shodli na tom, že téma je o dvou zamilovaných lidech, jejichž rodiny se nenávidí.

O nenávisti mezi dvěma rody, kde se kluk a holka do sebe zamilují (každý je z jiného rodu) /O dvou zamilovaných, kde každý je z jiného rodu a ty rody se nenávidí/Je to o jejich lásce, nenávisti dvou rodin.

Co Shakespeare ve svém díle nevysvětluje?

Všichni studenti odpověděli, že v díle není vysvětleno, proč se rody nenávidí.

Proč se nemají rády rodiny/Proč se ty dvě rodiny nenávidí/Proč se ty rody nenávidí.

Jaká informace či myšlenka vás překvapila/zaujala?

Pět studentů na tuto otázku neodpovědělo.

Nejčastější odpovědi (celkem 6x) bylo: *Že Julii bylo pouhých 14 let a Romeoovi 17.* Dalšími nejčastějšími výpověďmi bylo (celkem 4x): *Nevěděl jsem, že byli rody Monteků a Kapuletů/Zaujala mě ta obrovská láska obou/Zaujalo mě, že si každý ten příběh píše podle sebe/Že ji může napsat každý (tu hru) /Že se neznali od začátku. Myslel jsem, že se znali už dýl/Že v každé zemi se může hrát trochu jinak (proč se rody nenávidí) /Zaujalo mě, že v každý době každý má svou příčinu nenávisti mezi rodinami/Že původně to napsal Shakespeare, ale teď ho píše každá doba a my sami/Zaujalo mě, jak hezky Shakespeare popisoval lásku/Že mluví formou sonetu/Že se tam nějaký dva lidi z těch rodů zabili/Proč Tybalt vyzval Mercutia/Že přítel Romea byl zabit Tybaltem.* Celkem 2x se objevila tato výpověď: *Že Romeo je od slova Řím, R+J jsou poutníci lásky.*

Ve druhém ročníku bylo přítomno 26 studentů, z toho 10 dívek a 16 chlapců. Věkově lze studenty zařadit do skupiny 16-17 let.

O jaký žánr se jedná?

Třináct studentů uvedlo, že se jedná o dílo, které začíná jako komedie a poté se mění v tragédii. Z toho jeden z nich klasifikoval *Romeo a Julii* dále jako román. 7 studentů definovalo dílo jako tragédii, z toho jeden student zaznamenal, že jde o tragédii psanou sonety. Dva studenti dílo označili za komedii, 3 určili literární žánr drama, 1 student označil *Romea a Julii* jako epiku.

Jaké je téma divadelní hry *Romeo a Julie*?

Všech 26 studentů identifikovalo téma jako nešťastnou lásku dvou mladých lidí, z nichž 14 doplnilo poznámku o zneprátených rodech, z toho 1 student doplnil informaci, která se ve videu nevyskytovala o usmíření rodů po smrti *Romea a Julie*. Co Shakespeare ve svém díle nevysvětluje?

Na tuto otázku odpovědělo 25 studentů: *proč se rody nenávidí/proč se Kapuleti a Montekové nenávidí*. Jeden student tuto otázku nezodpověděl.

Jaká informace či myšlenka vás překvapila/zaujala?

Jedenáct studentů překvapila informace o neobjasněném důvodu nenávidění mezi rody: *čtl jsem to, ale nenapadlo mě přemýšlet nad tím proč se nenávidí/nedošlo mi, že to tam nezmiňuje/zjistil jsem, že jsem se nikdy nezamyslel nad tím, proč se ty dva rody nenávidí*. Šest studentů zaujalo rozdělení lásky a schopnost Shakespeara zachytit vícero způsobů lásky: *Romeo a Julie neříkají ty sonety, oni jsou těmi sonety, tou hrou/jsou to dva poutníci lásky, 2 druhy lásky/ohledně lásky, jak se dělí u Romea/Shakespearův jazyk lásky*. Dva studenti byli překvapeni z původně mužského herce jakožto představitele *Julie (Julii hrál muž)*, pět studentů zaujala myšlenka, že si hru píše každá doba: *bylo to jako poslední, že vlastně si tuto hru píšeme každý sám/že příběh je hrán v každé době jinak/každá doba si píše svou verzi*. Dva studenti získali novou informaci o významu epifanie: *dozvěděl jsem se, co je epifanie*.

2.2. Hamlet

S oběma nahrávkami bylo pracováno ve stejnou vyučovací hodinu, počet studentů zůstává identický. Studentům prvního ročníku bylo položeno celkem 5 otázek: *O jaký žánr se jedná? Jaké je téma divadelní hry Hamlet? Jaký byl vztah mezi Hamletem a Claudiem? Co je to Oidipův komplex? Jaká informace či myšlenka vás překvapila/zaujala?*

O jaký žánr se jedná?

Celkem 18 studentů uvedlo, že se jedná o tragédii a zároveň o detektivku, 5 studentů uvedlo, že se jedná o rodinnou, následně politickou tragédii a zároveň o detektivku. Za tragédii označilo Hamleta 6 studentů, dva studenti označili žánr Hamleta za drama. Z toho jeden dále dílo žánrově určil jako tragédii a detektivku.

Jaké je téma divadelní hry Hamlet?

24 studentů označilo za téma pomstu: *Skončí to několikanásobnou smrtí, pomsta, která se nepovede/je to o snaze pomstít svého otce, která nakonec končí hromadnou smrtí na otravu jedem/o muži, který mstí vraždu svého otráveného otce, a nakonec umře taky jedem*. Dva studenti uvedli téma: *o zločinu spáchaném v minulosti a jak je těžkého ho napravit*. Zbylí 2 studenti uvedli téma: *o smrti Hamletova otce, kterého zavraždil jeho bratr kalichem jedu/Je to o Hamletovi, synovi krále, který chce vyřešit vraždu jeho otce a pomstít se vrahovi. Nakonec se nepomstí*. Otázku nezodpověděli 2 studenti.

Jaký byl vztah mezi Hamletem a Claudiem?

Celkem 26 studentů uvedlo, že se jedná o nezdravý vztah: *nenávidí ho/chce ho zabít/chce se pomstít za to, že mu zabil otce*. Pět studentů uvedlo negativní vztah Hamleta ke Claudiu již před zjevením ducha, tedy otce Hamleta, negativní vztah tedy vznikl v době, kdy Hamlet nemohl mít vědomosti o tom, že jeho otec byl zavražděn a kdo byl vrahem, negativní vztah vznikl na základě toho, že si

Claudius, jeho strýc, vzal Hamletovu matku: *Chce ho zabít za otce. Nenáviděl ho i předtím protože měl k matce Oidipův komplex*. Tři studenti odpověděli velmi stroze: *Oidipův komplex*. Poslední student označil vztah za *podivný*.

Co je to Oidipův komplex?

Oidipův komplex za nezdravý vztah syna k matce označilo celkem 27 studentů: *nezdravý vztah syna ke své matce/vztah syna a matky/nezdravý vztah syna s matkou*. Z toho 11 studentů doplnilo informaci, že otec je vnímán jako sok: *láska syna ke své matce, vidí konkurenci v otci/nezdravý vztah k matce, žárlí na otce/syn miluje matku a nenávidí otce*. Tři studenti otázku nezodpověděli.

Jaká informace či myšlenka vás překvapila/zaujala?

Čtyři studenti označili za překvapivé propojení Oidipovského komplexu s Hamletem: *Oidipův komplex/překvapilo mě, že miluje svou matku/Hamlet miluje matku*. Dva studenti uvedli, že zaujal rodinný vztah – Claudius zabil svého bratra, Hamletova otce: *zaujalo mě, že toho krále zabil bratr/nenapadlo mi, že strýc zabil jen krále, a ještě i bratra, a proto Bůh ho nezprostil viny*. Dva studenti vnímali za zajímavé, že dílo končí hromadnou smrtí: *že všichni umřou/všichni umřeli na jed, tři studenty zaujalo, jakou roli ve hře má duch Hamletova otce: Překvapilo mě, že mu řekl sám otec, že ho zavraždil/příčina toho rozbroje, že nějaký duch to způsobil*. Čtyři studenti označili za překvapivé, že se Hamlet rozhodl nezabít svého strýce, když viděl, že se modlí: *váhá – neví, že Claudius není schopný se modlit/zaujalo mě to, jak Hamlet toho strýce nezabil, i když to měl předtím v plánu*. Tři studenti uvedli následující: *zaujalo mě, že se modlil i přesto co udělal/že jsou ve hře náznaky detektivní hry a že se Claudius nemůže modlit/že matka stihla Hamletovi říct, že kalich je otrávený*. Pět studentů označilo v této otázce děj za příliš chaotický: *zmatek v ději/úplně jsem se v tom zamotal/ je to strašně zamotaný*. Sedm studentů tuto otázku nezodpovědělo.

Studentům druhého ročníku byly položeny stejné otázky s jednou proměnou, před nahrávkou o Hamletovi byli studenti požádáni o definici Oidipovského komplexu. Počet studentů je identický s počtem uvedeným výše (jako u *Romea a Julie*), jelikož se obě nahrávky pouštěly ve stejnou vyučovací hodinu.

O jaký žánr se jedná?

Celkem 15 studentů uvedlo, že se jedná o kombinaci žánrů detektivka a tragédie, 5 studentů označilo dílo za tragédii, 5 studentů mylně uvedlo, že se jedná o žánr drama, z nichž jeden uvedl, že se jedná o drama a detektivku, poslední student označil dílo za tragédii, která se dále vyvíjí ve filozofické a politické dílo, zároveň je i detektivkou.

Jaké je téma divadelní hry Hamlet?

Dvacet studentů bylo názoru, že téma je o pomstě: *o pomstě za smrt svého otce/o pomstě Hamleta*, 6 studentů označilo za téma pokus napravit zločiny z minulosti: *o pokusu napravit zločiny z minulosti/neúspěšný pokus napravit spáchaný zločin*.

Jaký byl vztah mezi Hamletem a Claudiem?

Všichni studenti označili vztah mezi Hamletem a Claudiem jako negativní, zároveň definovali i jejich rodinný vztah: *chtěl ho zabít/byl to jeho strýc, pak si vzal jeho matku/nenáviděl ho, protože si vzal jeho matku a zabil otce/nesnášel ho, protože mu zabil otce a vzal jeho matku*.

Co je to Oidipův komplex?

Tato otázka byla položena 2x, poprvé před puštěním audiovizuální nahrávky a podruhé po jejím zhlédnutí. Studenti se s tímto termínem seznámili již v prvním ročníku během probírané látky antická literatura.

Celkem 16 studentů správně definovalo Oidipův komplex ještě před puštěním nahrávky. Zbýlých 10 studentů tento pojem slyšelo, ale nedokázalo si vybavit, co znamená. Po nahrávce byli schopni tento pojem definovat.

Jaká informace či myšlenka vás překvapila/zaujala?

Dva studenti byli překvapeni propojením Oidipovského komplexu s dílem Hamlet: *překvapil mě oidipův komplex v hamletovi, jeden*

student byl zaujat propojením biblické tematiky: *Kain je biblická postava a první vrah – taky zabil svého bratra*, pět studentů uvedlo překvapení, že lze Hamleta označit jako detektivní žánr: *že je to detektivka/že se z příběhu stává detektivka*, pět studentů zaujala myšlenka, že jed se v díle objevuje jak na začátku, tak i na konci díla: *začíná do otravou jedem a končí to smrtí mnoho lidí, kteří byli také otráveni jedem/jed zabil krále a pak taky všechny/snaží se napravit smrt jedem, ale sám s ostatními umírá na otrávení*, 11 studentů zaujal moment, ve kterém se Claudius modlí a Hamlet se kvůli tomu rozhodne nezabít Claudiu, z toho 6 studentů zaujal moment, ve kterém si uvědomili, že se Claudius nedokáže modlit: *Claudius věděl, že modlitba nebude vyslyšena/zapomněl jsem vlastně, že on se nemodlil, ale pouze seděl a 5 zbylých studentů zaujalo především pak Hamletovo zaváhání: že i když Hamlet věděl že Claudius zabil jeho otce, stejně váhal nad tím ho zabít/nejdřív ho chce zabít, pak zas ne*. Jeden student uvedl, že ho během nahrávky nic nezaujalo.

3. ZHDNOCENÍ AUDIOVIZUÁLNÍCH FORMÁTŮ

Studenti prvního ročníku byli požádáni o zhodnocení videí, zda v nich vidí přínos, měli by zájem o zhlédnutí dalších videí, zda jim tato forma výuky vyhovovala či nevyhovovala a případně v čem. Celkem 28 studentů videa hodnotilo kladně, především pak oceňovali krátkost nahrávky (cca 8-9 minut), během které dokáží udržet plnou pozornost, dále velmi oceňovali prof. M. Hilského, který *působil sympaticky/věděl o čem mluví/hezky to vysvětloval*. Z toho 10 studentů uvedlo zájem přečíst si daná díla na základě nahrávky: *líbilo se mi to asi si to přečtu/mluvil o tom hezky, přečtu si to*. Studenti dále oceňovali způsob, jak lze na díla nahlížet: *líbilo se mi že šel do hloubky/zaujalo mě, jak nad tím přemýšlí*. Jeden student otázku nezodpověděl a jeden student nedokázal zhodnotit videa pro nesympatie k mluvčím.

Po nahrávkách následovala diskuse, ve které se všichni studenti shodli na tom, že video Romeo a Julie pro ně bylo přístupnější, pochopitelnější, na rozdíl však od Hamleta, který pro zhruba 25 studentů působil velmi chaoticky a bylo náročné se v ději orientovat a rozmluvu prof. M. Hilského pochopit. Na otázku, proč si myslí, že tomu tak bylo, odpověděli shodou: *Romea jsme už trochu znali, ale Hamleta vůbec, bylo proto tak těžší se orientovat, on o tom ději totiž zas tak moc nemluví, takže musíme znát aspoň nějaký základ*.

Studenti druhého ročníku byli požádáni o zhodnocení videí, zda v nich vidí přínos, měli by zájem o zhlédnutí dalších videí, zda jim tato forma výuky vyhovovala či nevyhovovala a případně v čem.

Všichni studenti zhodnotili videa jako přínosná, 16 z nich uvedlo, že by tato videa použili jako doplňující způsob vzdělávání: *videa se mi líbila, bylo to vysvětleno moc hezky, určitě bych se s tím ráda i učila, jsou tam věci hezky vysvětleny/bylo to velmi zajímavé a daleko více věcí jsem díky tomu pochopila, ráda bych tyhle videa využívala*. Šest studentů tematiku videí zhodnotilo jako neatraktivní, avšak díky nadšení prof. M. Hilského je tato tematika a videa bavila: *I když mě díla Romeo a Julie, a Hamlet moc nezajímali tak díky výkladu tohoto pána mě to dokázalo vtáhnout do děje/bavilo mě jak mluvil, i když mě to moc nezajímá, tak tím jak jde vidět že ho to baví, tak mě to taky bavilo*. Čtyři studenti uvedli, že je zaujal způsob, jakým lze nad díly přemýšlet: *Otevřelo mi to o ě v to m jak říká své názory/Jako otevřel mi oči, nebo takhle ukázal mi jak se jako nad tím jde hloubš zamyslet, za mě dobrý*.

Po nahrávkách následovala diskuse, která se věnovala především pojetí Oidipovského komplexu v Hamletovi, studenti, kteří Hamleta četli (9 přítomných studentů), byli touto myšlenkou zaujati: *Vůbec mě nenapadlo, abych tam hledal Oidipův komplex*. Tři studenti tuto informaci přijali nekriticky, 6 studentů s Oidipovým komplexem v závěru nesouhlasili, dva z nich z důvodu, že Oidipův komplex chápou jako nezdravý vztah k matce a nenávisť ke svému otci (Claudius nebyl vlastní otec), čtyři z nich nesouhlasili proto, že nezaznamenali nenávisť ke Claudiovi z důvodu žárlivosti, nýbrž z důvodu velmi časného manželství po otcově smrti a zároveň z důvodu Hamletova odhalení otcova vraha.

4. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jakým způsobem studenti reflektují vybrané audiovizuální nahrávky Romea a Julie, Hamleta v podání prof. M. Hilského. Díky studentům prvního ročníku se ukázalo, že je potřeba o daném díle mít alespoň základní povědomí, pro nezasevěného jedince je poté nahrávka příliš náročná a působí až chaoticky. Studenti, kteří neznali obsah Hamleta, se nedokázali v nahrávce dostatečně orientovat. Tato problematika u druhého ročníku, který byl již seznámen s obdobím renesance a díly W. Shakespeara, nebyla zaznamenána. U některých studentů bylo zaznamenáno až nekritické přijímání informací, především pak u žánru a u Oidipova komplexu v nahrávce Hamlet. Kritický přístup byl zaznamenán především u studentů, kteří měli čtenářskou zkušenost.

Sledovat široké spektrum médií, nejenom ta oblíbená, vybírat si důvěryhodné zdroje a obsahy a sledovat i zahraniční média je motivací a doporučením pro další pedagogickou činnost pro řadu začínajících, ale i zkušených učitelů. Zůstat otevřený jiným názorům, kriticky myslet a zdravě pochybovat je jedním z předpokladů, jak dovést studenty k systematické práci s obsahy vyskytujícími se na internetu a jeho aplikacích. Důležitá je rovněž znalost dějin, historického a společenského kontextu událostí, která úzce souvisí i se schopností dávat si věci do souvislostí. Podstatné je posouzení a výběr pedagoga s ohledem na velké množství obsahů na internetu, věnující se nejenom literatuře, ale i dalším oborům. Je vždy podstatné předkládat a doporučit ty obsahy, kde nedochází k porušování zásad objektivnosti, nestrannosti a vyváženosti, podstatných pro objektivní posouzení, případně k prezentování pouze vybraných faktů či jejich záměrnému zamlčování s cílem zasáhnout emoce publika.

Zdroje

1. JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ Barbara: Média a společnost. Praha: Portál, 2007, s. 171 ISBN 978-80-7367-287-4.
2. MediaGuru. *Mediální gramotnost Čechů se podle výzkumu zvyšuje*. [online].30.3.2022[cit.2.1.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/03/medialni-gramotnost-cechu-se-podle-vyzkumu-zvysuje/>
3. Rozbor díla: Hamlet (W. Shakespeare). In: Youtube [online]. 26.03.2014 [cit.2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DyHBdLHE90U>. Kanál uživatele Filozofická fakulta University Karlovy.
4. Rozbor díla: Romeo a Julie (W. Shakespeare). In: Youtube [online]. 03.03.2014 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=C68eLWnqExg>. Kanál uživatele Filozofická fakulta University Karlovy.